[א] ממשמע שנאמר לא יקום עד באיש איני יודע שהוא אחד מה ת"ל אחד זה בנה אב כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד ואמר רחמנא תרי לית בה אלא חד [1] והיא לא נתפשה אסורה אלא טעמא דכתיב לא יקום עד אחד באיש הא לאו הכי הוה אמינא עד דסוטה חד הוא ואי אפילו חד ליכא אלא במאי מיתסרא איצטריך סד"א עד אין בה אין נאמן בה ואלא מאי בעי עד דאיכא תרי לישתוק קרא מיניה דאתיא דבר דבר ממון ואנא ידענא מידי דהוה אכל עדיות שבתורה איצטריך סד"א סוטה שאני [ב] דרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ליתהימן בה עד אחד ומי מצית אמרת דאין נאמן בה ושריא והא מדכתיב והיא לא נתפשה מכלל דאסורה איצטריך סד"א אין נאמן בה עד דאיכא תרי ובתרי נמי היא דלא נתפשה קמ"ל: רבי יהושע אומר מקנא לה על פי שנים וכו': מ"ט דרבי יהושע אמר קרא [1] בה בה ולא בקינוי בה ולא בסתירה ורבי אליעזר אומר בה ולא בקינוי ואימא בה ולא בסתירה סתירה איתקש לטומאה דכתיב [1] ונסתרה והיא נטמאה קינוי נמי איתקש לטומאה דכתיב [2] וקנא את אשתו והיא נטמאה הא מיעט רחמנא בה ומה ראית מסתברא סתירה עדיפא שכן אוסרתה כטומאה אדרבה קינוי עדיף שכן עיקר גרם לה אי לאו סתירה קינוי מי איכא ואי לאו קינוי סתירה מאי אהני אפ"ה סתירה עדיפא דאתחלתא דטומאה היא מתני' דלא כי האי תנא דתניא [ג] רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום ר' אליעזר המקנא לאשתו מקנא ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ומשקה לה על פי שנים השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה אין לדבר סוף מ"ט דר' יוסי ברבי יהודה אמר קרא בה בה ולא בסתירה ואימא בה ולא בקינוי קינוי איתקש לטומאה דכתיב וקנא את אשתו והיא נטמאה סתירה נמי איתקש לטומאה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה ההוא לכמה שיעור סתירה כדי טומאה הוא דאתא השיבו חכמים לדברי ר' יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף מאי ניהו דזמנין דלא קני ואמר קנאי הא למשנתינו יש לדבר סוף זמנין דלא איסתתר ואמר איסתתר אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה ולא מיבעיא למשנתינו אדרבה למשנתינו איכא עיקר התם ליכא עיקר אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן לדברי ר' יוסי בר' יהודה [ד] אף למשנתינו אין לדבר סוף א"ר חנינא מסורא [א] לא לימא איניש לאיתתיה בזמן הזה לא תיסתרי בהדי פלוני דילמא קי"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר קינוי על פי עצמו ומיסתתרא וליכא האידנא מי סוטה למיבדקה [ב] וקאסר לה עילויה איסורא דלעולם אמר ריש לקיש מה לשון קינוי דבר המטיל קנאה בינה לבין אחרים אלמא קסבר קינוי על פי עצמו וכולי עלמא לא ידעי דקני לה ואמרי מאי דקמא דקא בדלה ואתו למיעבד קנאה בהדה ורב יימר בר ר' שלמיא משמיה דאביי אמר דבר המטיל קנאה בינו לבינה אלמא קסבר קינוי על פי שנים עדים וכולי עלמא ידעי דקני לה ואיהו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה

אלמא

רש"י

ממשמע שנאמר עד. ולא נאמר עדים איני יודע דאחד קאמר אלא מדאיצטריך למיכתב אחד שמע מינה דעד שנים משמע דאינו אלא לשון עדות וסתם עדות שנים: **ואמר רחמנא תרי לית בה.** לעיל קאי לפרושי מסקנא דמילתיה היכי מידריש ועד אין בה: **אלא טעמא כו'.** קושיא היא. כלומר טעמא דכתיב [ה] לא יקום עד אחד דההוא מוכח לך דהאי ועד אין בה בתרי קאמר הא לאו הכי הוה אמינא עד דכתיב הכא בסוטה חד הוא וקאמרינן אפילו אחד אין בה: **איצטריך.** לא יקום עד אחד לגלויי עליה דהאי ולאשמעינן דחד מהימן דאי לאו הכי הוה אמינא כל סתם עד אחד הוא ובסוטה לא הוה אמינא דמיתסרא ואפי' בעד א' וכל שכן בלא עד והכי הוה דרשינן ליה ועד אין בה דקא אמר רחמנא הכי קאמר ועד אחד אין נאמן בה אלא שנים: ופרכינן **אין נאמן בה.** בתמיה: **אלא מאי בעי.** קרא עד דאיכא תרי בתמיה אמאי אתא קרא להאי לשתוק קרא מיניה כו': **דבר דבר ממון.** כתיב בנואפת כי מצא בה ערות דבר (דברים כד) וכתיב בדיני ממונות ע"פ שני עדים יקום דבר (שם יט): **איצטריך.** לא יקום לגלויי עליה דהאי עד דשנים הכתוב מדבר דאי לא גלי עליה הוה אמינא עד חד משמע ואין נאמן בה קאתא קרא לאשמועינן. ודקשיא לך למה לי קרא סלקא דעתך אמינא סוטה שאחר קינוי וסתירה בא עד אחד והעיד שנטמאה באותה סתירה שאני וראוי להאמינו כאן שהרי רגלים לדבר: **ומי מצית אמרת.** דאי לא גלי רחמנא דכל עד שנים הם (א) דאנא אמינא דהאי עד אין בה אין נאמן בה קאמר א"כ בא הכתוב להקל עליה: **והא מדכתיב והיא לא נתפשה מכלל.** דפשיטא לך דנטמאה והיכי קאמר והיא לא נתפשה אועד אין בה נהי דרישא דקרא איכא למימר ע"י שנים עדים ושכב איש אותה בעדים ועד אחד אין נאמן בה אלא והיא לא נתפשה היכי קאי אאין נאמן בה הא אמרת דלא מחזקי לה בנבעלת: **בה.** בטומאה קאי דהא מינה סליק והיא נטמאה ועד אין בה ודרשינן אין בה תרי אלא חד: **בה.** עד אחד נאמן ולא בקינוי: **סתירה עדיפא.** לאחמורי בה: **שכן אוסרתה.** על הבעל ועל הבועל מספק: **כטומאה.** ודאית כדדרשינן לקמן מגיד לך הכתוב שעל הספק אסורה בפרק כשם שהמים בודקין (דף כח.): **שכן עיקר גרם לה.** שע"י הקינוי סתירתה אוסרתה: **מתני'.** דקתני לר"א דקינוי בשנים וסתירה על פי עצמו: **דלא כי האי תנא.** דקתני לר"א סתירה בשנים וקינוי על פי עצמו: **לדברי ר"י בר' יהודה אין לדברי ר' אליעזר סוף.** ולקמן מפרש לה: **מאי ניהו.** אין לדבר סוף דקאמר: **ואמר קנאי.** כשכועס עליה אומר קנאתי לה מפלוני ומביא עדים שנסתרה עמו סתירה כל שהוא דכיון דלא קינא לה לא נזהרה בו: **הא למשנתינו יש סוף.** לדברי רבי אליעזר בתמיה: **והא זמנין דלא איסתתר.** ואומר ראיתיה שנסתרה: **ולא מיבעיא למשנתינו.** בתמיה: **איכא עיקר.** שכבר התחיל בעדים שלא ע"י כעס: **הכא ליכא עיקר.** ולכשיכעוס נקל לומר קנאתי והוא ימצא לה סתירות הרבה: **לא לימא איניש.** אפילו בינו לבינה: **ומסתתרא.** ונסתרת ונאסרת עליו: **קנאה.** כעס כמו הם קנאוני בלא אל (דברים לב) כי קנאה חמת גבר (משלי ו): **מאי דקמא.** מה יש לפנינו מה אירע עכשיו שזו בודלת מן האנשים: **וכולי עלמא ידעי דקני לה.** שהעדים מגלין הדבר ואינן שונאין אותה: **ואיהו דאתי למיעבד קנאה בהדה.** שזו מקניטתו על שחושדה:

אלמא

תוספות

כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים. ואחד דכתיב גבי ועד אחד לא יענה בנפש (במדבר לה) מוקי לה בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לד.) בדרישה מן התלמידים ולא יומת על פי עד אחד (דברים יז) דרשינן בפרק ראשון דמכות (דף ו:) לעדות מיוחדת לאפוקי אחד רואה מחלון זה ואחד רואה מחלון זה ° אבל קשיא דגבי שבועת העדות כתיב והוא עד (ויקרא ה) ומחייבין אפילו אחד כדתנן (שבועות דף לא:) כפר אחד והודה אחד הכופר חייב וי"ל דשבועת העדות לא חייבה תורה אלא בתביעה כדילפינן התם מקראי הילכך כל היכא דמפסידו ממון מיחייב דבהפסד ממון תליא מילתא: **מאי טעמא דר' יהושע.** בירושלמי מפיק ליה מהני קראי מאי טעמא (ב) ו) דרבי יהושע כי מצא בה ערות דבר ערוה זו הסתירה דבר זו הקינוי וילפינן דבר דבר מה דבר האמור להלן על פי שנים אף כאן ע"פ שנים תני רבי יוסי בר' יהודה וכו' משקה ע"פ שנים נאמר כי מצא ואין מציאה בכל מקום אלא על פי עדים מה מקיים רבי אליעזר דבר (ג) דבר שהוא מרגיל לבא לידי ערוה עוד בירושלמי כתיב ועבר עליו רוח קנאה וגו' שלא יקנא לה מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך גאות אלא מתוך דבר של אימה עבר וקינא לה מחמת הדברים הללו מה את אמרת למצוה או לעיכוב אם תאמר למצוה קינויו קינוי אם תאמר לעיכוב אין קינויו קינוי אמר רבי מנא אתיא כהדא כל מקום שנאמר חוקה תורה מעכב (ד):

רבי

עין משפט נר מצוה

ח א טוש"ע אה"ע סי' קעח סעיף ז:

[ב מיי' פ"א מהל' סוטה הל' ב]:

תוספות שאנץ

אלא טעמא דכתב רחמנא לא יקום עד אחד באיש. וא"ת לא לכתוב רחמנא ועד אין בה לא יקום עד אחד באיש וממילא שמעינן דעד אחד נאמן בסוטה משום דאיכא רגלים לדבר. וי"ל דאין זה סברא כל כך להאמין עד אחד מכח סברא אי לאו דנפיק לך מקרא. ואי אפי' חד ליכא אלא במאי מתסרא דאין לומר דאיתסרא משום דאיכא רגלים לדבר משום דאין לנו לאוסרה בלא עד א' לכל הפחות משום טעמא דרגלים לדבר. דאתיא דבר דבר ממון כתיב בנואפת כי מצא בה ערות דבר וכתיב בדיני ממונות על פי שנים עדים יקום דבר. ומי מצית אמרת דאין נאמן בה. פ"ה ומי מצית אמרת דאי לא גלי' רחמנא דכל עד שנים הם דהנא אמינא דהאי עד אין בה אין נאמן בה קאמר א"כ בא הכתוב להקל עליה והא מדכתיב והיא לא נתפשה (א) אועד אין בה נהי דרישי' דקרא איכא למימר על ידי שנים עדים ושכב איש אותה בעדים ועד א' אין נאמן אלא והיא לא נתפשה היכא קאי אאין נאמן בה הא אמרת דלא מחזקי' לה בנבעלת. לשון הקונטרס: לדברי ר' יוסי אין לדבר סוף מאי נינהו דזימנין דלא קנאי י"מ אין לדבר סוף לפי שאין המים בודקין אותה אם לא קנא והיא אומרת שזנתה א"כ מוציא לעז על המים המאררים. אדרבה משנתינו עיקר (וי"א) [י"מ] הכי אדרבה משנתינו עיקר דכיון דקינא לה על פי שנים תהא מוזהרת אבל במילתא דר' יוסי בר' יהודה דמיירי דלא קנא לה מתחלה היא לא תזהר מליסתר: (ב) שכבר קנא לה בעדים שלא על ידי כעס. הכא ליכא עיקר שהרי לא קנא לה בפני עדים ולכשיכעוס נקל לו לומר קנאתי והוא ימצא לה סתירות הרבה. ל"ה:

א) לא נתפשה מכלל דפשיטא ליה דנטמאה והיכי קאמר והיא לא נתפשה אועד אין בה. ב) אולי צ"ל וקונטרס פירש למשנתינו איכא עיקר שכבר קנא לה בעדים וכו'.

מסורת הש"ס

א) סנהדרין ל. לקמן לא:, ב) [לקמן ג. נדה ג.], ג) [תוספתא פ"א], ד) גירסת רש"א ואף, ה) [דברים יט], ו) ס"א דר"א ועי' רש"א,

תורה אור השלם

1. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה: במדבר ה יג

2. וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִוא נִטְמָאָה אוֹ עָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה: במדבר ה יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומי מצית אמרת וכו' שנים הם דהוה אמינא: (ב) תום' ד"ה מאי וכו' מ"ט דר"א כי מצא בה. נ"ב פי' מ"ט דר"א אליבא דתנא דמתניתין דסבר מקנא ע"פ שנים ומשקה על פי עד א': (ג) בא"ד מה מקיים ר"א דבר. נ"ב פי' מה מקיים ר"א אליבא דר' יוסי בר' יהודה דמקנא ע"פ עד א' או ע"פ עצמו ומשקה ע"פ שנים והא דבר נפקא לן לקינוי וילפינן דבר דבר ופריק דאיהו לא דריש דבר לדברי קינוי אלא דבר שהוא מרגיל לבא לידי ערוה דהיינו סתירה: (ד) בא"ד תורה מעכב ה"נ מעכב הקינוי הס"ד:

גליון הש"ס

תום' ד"ה כל מקום כו' אבל קשיא וכו'. עיין רש"י ב"ק דף נו ע"א ד"ה אם לא יגיד וצ"ע.